INTERNATIONAL CRIMES AND TORTS. THE CAUSAL RELATIONSHIP BETWEEN VIOLATION AND INJURY IN THE LIGHT OF TRANSITIONAL JUSTICE (THE FIRST PART)

Ionuț – Gabriel Dulcinatu

PhD Student, Free International University of Moldova, Chișinău

Abstract: The process of administering justice is absolutely necessary to give priority to the most serious violations of human rights, those that bring the greatest impact on social relations protected by national and international criminal law on human dignity.

This requires the pawns of the justice apparatus to be honest about what is possible, making the most appropriate decisions about all types of violations and their victims, ie adopting a transparent and accountable decision-making process. Such decisions must be based on human rights principles, including both non-discrimination and a gender-based approach.

The experiences examined in this chapter make a strong case for prioritizing violations of the right to life, including disappearances and violations of personal integrity, including rape and other serious forms of sexual violence, torture, and injuries that cause personal disabilities. If these categories are sufficiently covered, other violations of personal freedom such as forced recruitment of children, internment in violation of international humanitarian law, deportation and ethnic cleansing could be included. This implies adopting a different approach from those currently used by the complaints commissions, which have accepted all types of violations, without any basis for prioritization.

Treating violations as more than isolated incidents allows for more effective determination of operational or systemic failures that have led to multiple violations of international humanitarian law. This could help to address violations more comprehensively and define adjustments and reforms that could help ensure non-repetition. Furthermore. this approach supports the development of a defined policy by clearly prioritizing categories of victims according to a certain hierarchy of violations in a way that can contribute to the affirmation of the most fundamental values that govern society, emphasizing the importance of reaching poor and marginalized victims.

This is particularly important when the limited availability of resources means that some categories of victims will be left out of the reparation effort. Furthermore, if the policy targets certain violations considered to be the most serious, there is no need to add a requirement that the violations be systematic or widespread in nature, which is inappropriate in defining the right to redress. Such an approach would allow all victims of violations to be included, without distinction.

In situations where parties to a conflict have committed serious violations, decisions intended to include all types of violations of the same gravity can guarantee that victims of the same violations are included in ex officio programs, which cannot be guaranteed through litigation. Court decisions that grant reparations only to those who end up with successful claims can create resentment among other victims who will feel that they do not have equal access to justice and will consider themselves marginalized from society and the justice system.

On the other hand, judicial decisions could prompt political solutions that could lead to agreements or policies addressed to larger groups of people, but even if this is true, the belief that a comprehensive policy will be better than isolated decisions remains incidental. and that the latter are useful only in so far as they might lead to the former. Thus, litigation should not be limited but encouraged, in order to obtain the most extensive and impactful results.

This is why it is of particular importance to carry out a thorough analysis of legislative violations, through the lens of identifying the specifics of their commission, in relation to the victimizing impact on the target persons. At the same time, it is absolutely necessary to know the personal, social and financial

implications of the violations, on the victims, in order to allow the justice system to adopt the best mechanisms in the process of repairing the damages caused.

Keywords: victim, international criminal responsibility, conflict, litigation, legal system, justice process.

JEL Code: K 33

Crimele și delictele internaționale

Începând cu anul 1978, Comisia de Drept Internațional a ONU, a început să se ocupe de codificarea normelor referitoare la răspunderea internațională a statelor, întemeiată pe risc.

Faptele ilicite, sub forma acțiunilor sau inacțiunilor, ca fundament al răspunderii internaționale, în lumina dreptului internațional umanitar, sunt grupate în două mari categorii:

- crimele internaționale sau infracțiuni internaționale prin natură
- delictele internaționale sau infracțiuni convenționale

Crimele Internaționale

În secolul trecut dreptul internațional penal a fost marcat de procesele asupra marilor criminali de război ce s-au derulat la Nürnberg şi Tokyo după cel de-al doilea război mondial, care au avut un rol decisiv la acest capitol, în cadrul cărora a fost pusă în aplicare răspunderea penală individuală pentru unele acte grave ce contravin normelor de drept internaţional aplicabile în timpul conflictelor armate, ocazie cu care au fost adoptați termenii de crime contra păcii, de război şi contra umanităţii. Puţin mai târziu, odată cu adoptarea celor patru Convenţii de la Geneva din 12 august 1949 privind protecţia victimelor de război, şi-a făcut apariţia şi cel de-al doilea eveniment.

Evident că această evoluţie cuprinde doar crimele internaționale săvârșite cu ocazia conflictelor armate internaţionale.

În 1949 era aşteptat că o extindere a sistemului de infracţiuni grave, a conflictelor interne ar fi constituit un atentat inacceptabil în raport cu suveranitatea statelor astfel că până la adoptarea Protocoalelor adiţionale la Convenţiile de la Geneva, la 8 iunie 1977, percepția asupra sistemului a rămas neschimbată. Intenţia era de a avea credibilitatea noilor state independente, propusă prin Protocolul II (relativ la conflictele armate non-internaţionale) pentru a avea un interes faţă de afacerile lor interne[1].

Proiectul de articole al Comisiei de Drept Internațional a ONU, definește **crimele internaționale** ca fiind ”*faptul ilicit din punct de vedere internațional, care rezultă din violarea unei obligații internaționale atât de esențială pentru salvgradarea intereselor fundamentale ale societății internaționale încât ea este considerate de societate în ansamblul ei, ca o crimă”* [2].

Normele care formează fundamentul ordinii publice internaționale a determinat legiuitorii internaționali să incrimineze conduitele reprobabile, nu doar ca fiind ilicite ci au fost catalogate drept criminale, lupta împotriva acestora fiind de interes pentru întreaga comunitatea internațională.

[1] Vitalie Gamurari, Nicolae Osmochescu, *Individualizarea răspunderii penale pentru crime de război comise în cadrul conflictelor armate non-internaționale: Studiu al practicii judiciare a statelor și a organismelor internaționale,* în *Studia Universitatis, nr. 4(14), 2008, p.84*

[2] Stelian Scăunaș, *Răspunderea internațională pentru violarea dreptului umanitar*, Ed. All Beck, București, 2002, p. 55, I.SB.N. 973-655-156-3

Obiectul protecției prin normele de drept internațional este dat de interesul internațional universal[3]

Astfel, interesul internațional universal primează dreptului intern al statelor.

Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg, definea crimele împotriva umanității ca fiind acele comportamente care ”*fie că încălcau sau nu legislația internă acolo unde erau comise crimele*”[4] iar Principiul al II-lea din cadrul Principiilor de la Nürnberg specifică: ”faptul că legislația internă nu impune o pedeapsă pentru un act ce constituie o crimă, potrivit legislației internaționale, nu absolvă persoana care a comis acel act de responsabilitatea penală potrivit legislației internaționale[5].

Categoria infracțiunilor internaționale prin natură, are un caracter flexibil astfel încât pe măsură ce o valoare socială ocrotită de legea penală internațională, capătă caracter universal, infracțiunile din a doua categorie - delictele internaționale, sunt trecute în prima categorie. Valoarea de protejat rămâne identică însă interesul pentru acea încălcare se ridică la nivel de comunitate internațională, fiindu-i atribuit caracter universal, expresie a evoluției dreptului internațional public și a spiritului politicii publice, care include referirea la valorile raportate la interesele întregii societăți internaționale[6].

Crimele împotriva păcii și omenirii

În cadrul Statului Tribunalului Militar de la Nürnberg a fost consacrat dreptul penal special al infracțiunilor internaționale, art. 6 din Statut, definind această categorie de infracțiuni ca fiind: ”*plănuirea, pregătirea, declanșarea sau purtarea unui război de agresiune sau a unui război cu violarea tratatelor, a garanțiilor sau a acordurilor internaționale, precum și participarea la un plan premeditat sau la un complot pentru înfăptuirea unuia din actele menționate mai sus*”[7]

În art. 5 din Statutul Curții Penale Internaționale, se menționează cele mai grave infracțiuni internaționale, care aduc atingere comunității internaționale, respectiv: genocidul, crimele împotriva umanității, crimele de război și crima de agresiune[8].

Adunarea Generală a ONU, prin Principiile de drept internațional consacrate de Statutul de la Nürnberg a statuat drept cea mai gravă dintre crimele contra păcii și omenirii, infracțiunea de *agresiune*[9].

Agresiunea

Reprezintă ”folosirea forței armate de către un stat împotriva suveranității, integrității teritoriale ori independenței politice a altui stat sau în orice mod incompatibil cu Carta Națiunilor Unite” iar potrivit art. 5 din Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 3314 (XXIX) din 14.12.1974, războiul de agresiune reprezintă o crimă împotriva păcii internaționale, care dă naștere răspunderii internaționale[10].

Sunt catalogate drept acte de agresiune următoarele acte, săvârșite sau nu în cadrul unui război declarat:

---

[3] Werner Levi, *The international ordre public. Revue de droit international de sciences diplomatiques,* nr. 1/1994, p. 65

[4] Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg, în *Dreptul international umanitar al conflictelor armate,* Asociația română de drept umanitar, Ed. Șansa, București 1993, p.361

[5] Marțian Niciu, *Drept internațional public,* Ed. Servosat, Arad, 1997, p.144, I.S.B.N. 973-97822-7-2

[6] Werner Levi, op. cit. p. 58

[7] Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg, în *Dreptul international umanitar al conflictelor armate,* Asociația română de drept umanitar, Ed. Șansa, București 1993, p.360

[8] *Rome Statut of the International Criminal Court,* documentul A/CONF/183/9, Roma, iulie 1998, art. 5, (citat la 22.10.2023), disponibil on line: https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/281/44/IMG/N9828144.pdf?OpenElement

[9] *Rezoluția Adunării Generale a ONU, nr. 95/1946, Affirmation of the Principles of International Law,* (citat la 22.10.2023), disponibil on line: https://legal.un.org/avl/pdf/ha/ga_95-I/ga_95-I_ph_e.pdf

[10] *Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 3314 (XXIX) din 14.12.1974,* art. 5, (citat la 22.10.2023), disponibil on line: https://lege5.ro/gratuit/he2dqmrt/rezolutia-nr-3314-1974-privind-definitia-agresiunii

- invadarea sau atacarea teritoriului unui stat de către forțele armate ale altui stat, sau orice ocupație militară, chiat temporară, rezultând dintr-o asemenea invazie sau dintr-un asemenea atac, precum și orice anexare prin folosirea forței, a teritoriului sau a unei părți a teritoriului altui stat;
- bombardarea de către forțele armate ale unui stat a teritoriului altui stat sau folosirea oricăror arme de către un stat împotriva altui stat;
- folosirea forțelor armate ale unui stat care sunt staționate pe teritoriul altui stat, cu acordul statului gazdă, contrar condițiilor stabilite în acord, sau orice extindere a prezenței lor pe teritoriul în cază, după expirarea acordului;
- admiterea pe teritoriul unui stat, pe care l-a pus la dispoziție altui stat, să fie utilizat de acesta din urmă pentru comiterea unui act de agresiune față de un stat terț;
- atacul efectuat de către forțele armate al unui stat împotriva forțelor terestre, navale sau aeriene ori a merinei sau aviației civile a altui stat;
- trimiterea de către un stat, sau în numele acestuia, de bade ori grupuri înarmate, de forțe neregulate sau de mercenari, care se dedau la acte de forță armată împotriva unui alt stat, de o gravitate care chivalează cu cea a actelor enumerate mai sus, sau faptul de a se angaja în mod substanțial într-o asemenea acțiune.
- infiltrări sau incursiuni, în numele unui stat, ale unor forţe armate paramilitare pe teritoriul aparţinând altui stat;
- acţiuni subversive ce urmăresc răsturnarea ordinii de drept într-un stat, prin întrebuinţarea forţei, cu sprijinul acordat de către alt stat acţiunilor desfăşurate pe teritoriul acestuia de către forţe rebele, teroriste. Aceste acţiuni se referă la organizarea și desfăşurarea unor acte de terorism sau circumscrise războiului civil; sprijinul, participarea sau tolerarea pe teritoriul propriu a acestor tipuri de acţiuni intră în categoria agresiuni armate indirecte[11].

În contextul internațional actual, Parlamentul European a emis *Résolution sur la création d'un tribunal pour le crime d'agression contre l'Ukraine,* nr. B9-0069/2023, prin care este incriminată agresiunea militară a Rusiei față de Ucraina[12].

Infracțiunile de agresiune nu sunt limitative, Consiliul de Securitate al ONU, având posibilitatea de a califica și alte acte de agresiune, potrivit competențelor sale în menținerea păcii și securității internaționale[13].

Spre exemplu, în art. 16 din Proiectul de Cod al crimelor contra păcii și securității omenirii, în Cartea a II-a, intitulată *Infracțiuni împotriva păcii și securității omenirii,*

[11] Adrian Diaconu, *Aspecte teoretice privind intervenția militară,* Universitatea Naţională De Apărare "Carol I", p. 10, în *Impactul transformărilor socio-economice și tehnologice la nivel national, european si mondial;* Nr. 4/2015, Vol. 4, 17.09.2015 , (citat la 22.10.2023), disponibil on line: https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=701020068111101103094114090067116106050051026007034010028118071074115031099102089074052006096099098123062120087113079102124015121051066022058094070120028002003099080025003000087079067118076105002088075114006106124008107022002126028123093010020027004090&EXT=pdf&INDEX=TRUE

[12] Parlamentul European, *Résolution sur la création d'un tribunal pour le crime d'agression contre l'Ukraine*, nr. 2022/3017(RSP), (citat la 22.10.2023), disponibil on line: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-9-2023-0069_RO.html

[13] Maria Mona Pivniceru, *Răspunderea penală în dreptul internațional,* Ed. Polirom, București, 1999, p. 88, I.S.B.N. 973-683-228-7

incriminează infracțiunea de agresiune comisă de persoane fizice, cu următorul conținut: ”un individ care, ca lider sau organizator, participă în mod activ sau comandă plănuirea, pregătirea, inițierea sau realizarea agresiunii comisă de un stat, va fi responsabil pentru săvârșirea infracțiunii de agresiune” [14].

Propaganda de război

În art. 6 lit. a, Statutul de la Nürnberg a incriminat nu numai războiul ci și orice acte pregătitoare ale unui război de agresiune, iar prin Rezoluția nr. 110 din 3 noiembrie 1947, Adunarea Generală a ONU, a fost incrimată propaganda în favoarea războiului, care are ca scop sau care poate crea o amenințare asupra păcii, o violare sau orice potențial act de agresiune[15].

Totodată, propaganda de război este incriminată și în art. 20 pct. 1 al Pactului Internațional cu privire la drepturile civile și politice, cre prevede că: ”*orice propagandă în favoarea războiului este interzisă prin lege”*[16].

Incriminarea propagandei a fost preluată și în sistemele judiciare naționale. Astfel, în România, infracțiunea este incriminată de art. 405 din Codul penal, la capitolul *Infracțiuni contra securității naționale*, care prevede:

”*Propaganda pentru război de agresiune, precum şi răspândirea de ştiri tendenţioase sau inventate, în scopul provocării unui război de agresiune, se pedepsesc ..... . Cu aceeaşi pedeapsă se sancţionează faptele ..... săvârşite în scopul provocării unui război de agresiune împotriva României sau a unui conflict armat intern*”[17].

În Republica Moldova, infracțiunea de propagandă este incriminată de art. 140 din Codul penal al Republicii Moldova, sub denumirea de *propaganda războiului*, aceasta constând în: ”*Propaganda războiului, răspândirea de informații tendențioase ori inventate, instigatoare la război sau orice alte acţiuni orientate spre declanşarea unui război, săvârşite verbal, în scris, prin intermediul radioului, televiziunii, cinematografului sau prin alte mijloace, se pedepsesc ..... ”*[18].

Crimele de război

Acestea reprezintă încălcări ale legislațiilor și obiceiurilor cutumiare de purtare a războiului.

Instrumentele internaționale de căpătâi în domeniu sunt reprezentate de Convențiile de Haga din 1899 și 1907 și cele patru Convenții de la Geneva, din anul 1949, completate de cele două Protocoale de la Geneva din 1977.

Crimele de război au fost codificate prin Statutul Tribunalului Militar de la Nürnberg, art. 6 alin. 2 lit. b, ca fiind ”*violările legilor și obiceiurilor războiului. Aceste violări cuprind, fără a avea un caracter limitativ, asasinatul, rele tratamente sau deportarea pentru muncă forțată, sau pentru orice alt scop, a populației civile din teritoriile ocupate, asasinatele sau relele tratamente aplicate prizonierilor de război sau persoanelor aflate pe mare, executarea*

[14] Comisia de Drept Internațional, sesiunea 48 de la Roma, 26 iulie 1996, Documentul A/51/10, art. 16, p. 42, (citat la 22.10.2023), disponibil on line: https://legal.un.org/ilc/documentation/english/reports/a_51_10.pdf

[15] Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 110 din 3.11.1947, Documentul A_RES_110(II), *Measures to be taken against propaganda and the inciters of a new war*, (citat la 22.10.2023), (citat la 22.10.2023), disponibil on line: https://digitallibrary.un.org/record/209883

[16] Rezoluția Adunării Generale a ONU, nr. 2200(XXI), din 16.12.1966, art. 20 pct. 1, (citat la 22.10.2023), disponibil on line: https://ro.frwiki.wiki/wiki/Pacte_international_relatif_aux_droits_civils_et_politiques

[17] Legea nr. 286/2009, privind Codul penal al României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009, în vigoare de la 01 februarie 2014, art. 405, (citat la 22.10.2023), disponibil on line: https://lege5.ro/Gratuit/gezdmobyge/legea-nr-286-2009-privind-codul-penal

[18] Codul Penal al Rep. Moldova, Nr. 985/18.04.2002, Publicat la 14.04.2009 în Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195, modificat prin LP116 din 09.07.20, MO193/27.07.20, art. 140, (citat la 22.10.2023), disponibil on line: https://lege.md/codul_penal_al_republicii_moldova/art-140-28446

ostaticilor, jefuirea bunurilor publice sau private, distrugerea fără motiv a oraşelor sau satelor sau devastarea nejustificată de unităţi militare"[19].

Convenţiile de la Geneva din 1949, se referă în art. 49 (Convenţia I) [20], 50 (Convenţia II)[21], 129 (Convenţia III)[22] şi 146 (Convenţia IV)[23], la crimele de război ca fiind *"acte contrare prezentei Convenţii*", pentru ca art. 50 (Convenţia I)şi 51 (Convenţia II) să completeze definirea infracţiunilor de război ca "*infracţiuni grave prevăzute la articolul precedent sunt acela care privesc vreunul dintre următoarele acte, dacă sunt comise împotriva unor persoane sau bunuri protejate de convenţie: omuciderea internaţională, tortura sau tratamentele inumane, inclusiv experienţele biologice, faptul de a cauza, în mod intenţionat, mari suferinţe sau de a aduce grave atingeri integrităţii fizice sau sănătăţii, distrugerea şi însuşirea de bunuri nejustificate de necesităţi militare şi desfăşurate pe scară mare, în mod ilicit şi arbitrar*".

În art. 130 (Convenţia III) sunt enumerate infracţiunile grave în modul arătat mai sus, fiind adăugată şi fapta *"de a constrânge un prizonier de război să servească în forţele armate ale puterii inamice sau aceea de a-l lipsi de dreptul său de a fi judecat, în mod regulat şi imparţial, potrivit prevederilor prezentei Convenţii"*.

Art. 147 (Convenţia IV), reformulează termenii arătaţi mai sus cu *"... deportarea sau transferuri ilegale, deţinerea ilegală, faptul de a constrânge o persoană protejată să servească în forţele armate ale puterii inamice sau acela de a o lipsi de dreptul său de a fi judecat în tribunalele imparţiale şi în mod imparţial, conform prevederilor prezentei Convenţii, luarea de ostatici, distrugerea şi însuşirea bunurilor nejustificate de necesităţi militare şi executarea pe scară largă şi în mod ilicit şi arbitrar*". Totodată, art. 146 din aceeaşi Conferinţă prevede următoarele: „*fiecare Înaltă Parte Contractantă se obligă să caute persoanele învinuite în comiterea sau ordonarea comiterii unei încălcări grave menţionate şi indiferent de cetăţenie, să le transmită instanţei sale judiciare"*[24]

Prevederile convenţiilor menţionate au fost completate prin cele două protocoale adiţionale din anul 1977[25].

În anul 1996, Comisia de Drept Internaţional, în cadrul sesiunii 48 de la Roma, a elaborat Proiectul unui Cod al crimelor împotriva păcii şi securităţii omenirii, în care, la art. 20, a stabilit într-o manieră sistematică, toate încălcările legislaţiei internaţionale, care prin natura lor, vor fi considerate drept crime grave[26].

---

[19] Statutul Tribunalului Militar Internaţional de la Nürnberg, în *Dreptul international umanitar al conflictelor armate,* Asociaţia română de drept umanitar, Ed. Şansa, Bucureşti 1993, art. 6 alin. 2 lit. b

[20] Convenţia de la Geneva pentru îmbunătăţirea soartei răniţilor şi bolnavilor din forţele armate în campanie, din 12.08.1949, (citat la 22.10.2023), disponibil on line: https://crucearosie.ro/assets/Uploads/Conventia-de-la-Geneva-I.pdf

[21] Convenţia de la Geneva pentru îmbunătăţirea soartei răniţilor, bolnavilor şi naufragiaţilor din forţele armate pe mare, din 12.08.1949, (citat la 22.10.2023), disponibil on line: https://crucearosie.ro/assets/Uploads/Conventia-de-la-Geneva-II.pdf

[22] Convenţia de la Geneva privitoare la tratamentele prizonierilor de război, din 12.08.1949, (citat la 24.10.2023), disponibil on line: https://crucearosie.ro/assets/Uploads/Conventia-de-la-Geneva-III.pdf

[23] Convenţia de la Geneva privind protecţia persoanelor civile în timp de război, din 12.08.1949, (citat la 24.10.2023), disponibil on line: https://crucearosie.ro/assets/Uploads/Conventia-de-la-Geneva-IV.pdf

[24] Vitalie Gamurarii, *Statutul Forţelor Pacificatoare în Dreptul Internaţional. Cazul Republicii Moldova,* Promo-lex, Chişinău, (citat la 24.10.2023), disponibil on line: https://promolex.md/wp-content/uploads/2016/08/doc_1422358041.pdf

[25] A se vedea Protocolul nr. 1 la Convenţia de la Geneva privind protecţia victimelor conflictelor armate internaţionale, (citat la 24.10.2023), disponibil on line: https://crucearosie.ro/assets/Uploads/Protocolul-Aditional-I.pdf şi Protocolul nr 2 la Convenţia de la Geneva privind protecţia victimelor conflictelor armate internaţionale, (citat la 24.10.2023), disponibil on line: https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/50335

[26] Comisia de Drept Internaţional, sesiunea 48 de la Roma, 26 iulie 1996, Documentul A/51/10, art. 20, (citat la 24.10.2023), disponibil on line: https://legal.un.org/ilc/documentation/english/reports/a_51_10.pdf

2 ani mai târziu, în baza art. 8 din documentul A/CONF/183/9, Statutul Curții Penale Internaționale și-a extins jurisdicția în legătură cu crimele de război, dacă actele de încălcare ale legii internaționale au fost săvârșite ca parte a unui plan sau politici, ori sunt comise pe scară largă[27]

În contextul realității internaționale din prezent și a conflictului armat dintre Rusia și Ucraina, crimele de război și perspectiva răspunderii penale cu privire la cestea, sunt intens dezbătute, cu scopul primordial de identificare a celor mai potrivite și eficiente mecanisme de aplicare a unei justiții restaurative, bazate pe interesul victimelor[28].

Crimele împotriva umanității

Genocidul

Rafael Lemkin a propus în anul 1933 a propus pentru prima dată termenul de "*genocid*", pentru a defini represiunea acțiunilor exterminatoare dirijate împotriva colectivităților etnice, confesionale sau sociale[29].

Incriminarea concretă a infracțiunii de genocid s-a făcut prin Convenția cu privire la prevenirea și reprimarea crimei de genocid, adoptată prin Rezoluția 2391 (XXIII) a Adunării Generale a ONU, din data de 26.11.1968, care la art. 1 califică genocidul drept crimă internațională, fără a prezenta vreo relevanță dacă este săvârșită pe timp de pace sau război[30].

Infracțiunea fost definită mai cuprinzător, în cadrul art. 6 lit. c din Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg, unde s-a precizat că sunt considerate crime împotriva umanității: *"asasinatul, exterminarea, supunerea la sclavie, deportarea şi orice act inuman comis împotriva oricăror populaţii civile, înainte sau în timpul războiului, sau chiar persecuţiile pentru motive politice, rasiale sau religioase, când aceste acte sau persecuţii, indiferent dacă ele au constituit sau nu o violare a dreptului intern al ţărilor în care ele au fost comise, ca urmare a oricărei crime intrând în competenţa Tribunalului, sau în legătură cu această crimă*"[31]

Deși infracțiunea de genocid a figurat ca incriminată în norma menționată, la nivelul Tribunalului, nu a fost pronunțată nicio condamnare definitivă pentru săvârșirea vreunei infracțiuni de acest gen însă actele incriminate au fost prevăzute în mai multe hotărâri pronunțate, fiind incluse în conținutul altor categorii de crime[32]

Apartheid

Termenul a apărut începând cu anul 1948, ca urmare a practicilor de segregație și discriminare rasială aplicate în Africa de Sud și Namibia, în scopul instituirii și întreținerii dominației populației albe, față de populația de culoare[33].

---

[27] *Rome Statut of the International Criminal Court,* documentul A/CONF/183/9, Roma, iulie 1998, art. 8, (citat la 20.10.2023), disponibil on line: https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/281/44/IMG/N9828144.pdf?OpenElement

[28] Vitalie Gamurari, Conferința *Curtea Penală Internațională și Curtea Internațională de Justiție ar putea investiga atrocitățile din Ucraina,* (citat la 20.10.2023), disponibil on line: https://www.ipn.md/ro/vitalie-gamurari-curtea-penala-internationala-si-curtea-internationala-de-8004_1089102.html

[29] Gheorghe Diaconescu, *Genocidul*, Ed. Militară, București, 1991, p. 20, I.S.B.N. 9733202606, 9789733202608

[30] Rezoluția nr. 2391 (XXIII) din data de 26.11.1968 a Adunării Generale a ONU, (citat la 20.10.2023), disponibil on line: https://lege5.ro/Gratuit/g43taojq/conventia-asupra-imprescriptibilitatii-crimelor-de-razboi-si-a-crimelor-contra-umanitatii-adoptata-de-adunarea-generala-a-organizatiei-natiunilor-unite-la-26-noiembrie-1968-rezolutia-2391-xxiii

[31] Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg, în *Dreptul international umanitar al conflictelor armate,* Asociația română de drept umanitar, Ed. Șansa, București 1993, art. 6 lit. c

[32] Vasile Crețu, *Drept internațional Penal,* Ed. Tempus, București, 1996, p. 227, ISBN: 937-9205-04-6

[33] Ionel Cloșcă, Ion Suceavă, *Tratat de drepturile omului,* Ed. Europa Nova, 1995, p. 101, ISBN 10: 973-9183-23-9

În anul 1965, în cadrul Convenției internaționale asupra eliminării tuturor formelor de discriminare rasială, a Adunării Generale a ONU, la art. 1 sunt reținute ca forme ale infracțiunii de apartheid, următoarele acte de discriminare rasială: *"orice deosebire, excludere, restricție sau preferință întemeiată pe rasă, culoare, ascendență sau origine națională sau etnică, care are ca scop sau efect de a distruge sau compromite recunoașterea, folosința sau exercitarea, în condiții de egalitate, a drepturilor omului şi a libertăților fundamentale în domeniul public, economic, social și cultural sau în orice ale domeniu al vieții publice"*[34].

În art. 3 din aceeași Convenție, statele semnatare se angajează să prevină și să combată pe propriile teritorii, segregația rasială și apartheidul, sub toate formele.

Prin Convenția asupra imprescribilității crimelor de război și crimelor contra umanității, din 26.11.1968, la art. I, alin. 1 lit. b, apartheidul este declarat crimă împotriva umanității ("*crimele contra umanității, indiferent dacă sunt comise în timp de război sau în timp de pace, așa cum sunt definite în Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg din 8 august 1945 și confirmate prin rezoluțiile Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite 3 (I) şi 95 (I) din 13 februarie 1946 ți 11 decembrie 1946, evicțiunea prin atac armat sau ocupație şi actele inumane care decurg din politica de apartheid, precum și crima de genocid, așa cum este definită în Convenția din 1948 pentru prevenirea și pedepsirea crimei de genocid, chiar dacă aceste acte nu constituie o violare a dreptului intern al țării în care au fost comise*")[35] iar prin Convenția internațională asupra eliminării și și suprimării crimei de apartheid, din 30.11.1973, la art. 1 alin. 1, statele semnatare conchid asupra caracterului de crimă împotriva umanității a actelor politicilor si practicilor asemănătoare de segregație si discriminare rasiala ("Statele părți la prezenta convenție declara ca apartheidul este o crima împotriva umanității si ca actele inumane rezultând din politicile si practicile de apartheid si alte politici si practici asemănătoare de segregație si discriminare rasiala, definite in art. II al convenției, sunt crime care contravin normelor dreptului internațional, îndeosebi scopurilor si principiilor Cartei Națiunilor Unite si ca ele constituie o amenințare serioasa pentru pacea si securitatea internaționala")[36]. Art. 2 din aceeași Convenție, stabilește actele care prin natura lor, reprezintă latura obiectivă a infracțiunii de apartheid.

Crimele împotriva Națiunilor Unite și a personalului asociat

Pe fondul extinderii influenței și activităților specifice organizației și a abundenței de încălcări ale drepturilor omului, începând cu anul 1989, au fost intensificate acțiunile organizației, în special pe linia prevenirii și înlăturării situațiilor de amenințare a păcii, sens în care s-au luat măsuri pentru amplificarea numerică a personalului organizației, ceea ce a dus implicit și la escaladarea numărului de atacuri și violențe îndreptate împotriva forțelor și personalului ONU.

În acest context, în anul 1994, Adunarea Generală a ONU a hotărât necesitatea unui set de măsuri privind securitatea personalului Națiunilor Unite și a celui afiliat, sens în care, prin Rezoluția nr. 49/09.12.1994, a adoptat Convenția privind securitatea personalului Națiunilor

[34] Rezoluția Adunării Generale a ONU 2106 A/XX din 21.12.1965, art. 1, (citat la 25.10.2023), disponibil on line: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_2106(XX).pdf

[35] Convenția asupra imprescribilității crimelor de război și crimelor contra umanității, din 26.11.1968, a Adunării Generale a ONU, adoptată prin Convenția 2391/XXII, art. 1, alin. 1 lit. b, (citat la 25.10.2023), disponibil on line: https://lege5.ro/Gratuit/g43taojq/conventia-asupra-imprescriptibilitatii-crimelor-de-razboi-si-a-crimelor-contra-umanitatii-adoptata-de-adunarea-generala-a-organizatiei-natiunilor-unite-la-26-noiembrie-1968-rezolutia-2391-xxiii

[36] Convenția internațională asupra eliminării și și suprimării crimei de apartheid, din 30.11.1973, a Adunării Generale a ONU, art. 1 alin. 1, (citat la 25.10.2023), disponibil on line: https://lege5.ro/Gratuit/he2demrv/conventia-internationala-asupra-eliminarii-si-reprimarii-crimei-de-apartheid-din-30111973-

Unite și a celui afiliat, în cadrul căreia, la art. 9 pct. 1, au fost specificate în mod expres care sunt actele incriminate ca și infracțiuni internaționale, respectiv:

" Infracțiuni împotriva personalului Națiunilor Unite şi celui asociat

1. Comiterea intenționata:

a) a unei crime, răpiri sau a oricărui alt atac asupra persoanei sau libertății vreunui membru al personalului Națiunilor Unite sau al personalului asociat;

b) a unui atac violent asupra localurilor oficiale, reședinței personale sau mijloacelor de transport ale unui membru al personalului Națiunilor Unite sau ale celui asociat, de natura sa pericliteze persoana sau libertatea sa;

c) a unei amenințări cu efectuarea unui astfel de atac, pentru a constrânge o persoană fizica sau juridica de a realiza sau de a se obține de la realizarea unui act oarecare;

d) a unei încercări de a comite un astfel de atac;

e) a unei participări în calitate de complice la un astfel de atac sau la o tentativa de a comite un astfel de atac, sau organizarea, sau ordonarea comiterii unui astfel de atac de către alte persoane"[37].

Art. 9 pct. 2, din aceeași Convenție, a stabilit în sarcina fiecărui stat parte, obligația de a pedepsi în mod adecvat infracțiunile menționate la paragraful 1, având în vedere gravitatea lor, în raport cu propria sa legislatie interna.

În baza acestor reglementări, crimele împotriva personalului Națiunilor Unite și a celui asociat, au fost incriminate distinct și în art. 19 al Proiectului Codului crimelor împotriva păcii și securității omenirii[38].

[37] Convenția privind securitatea personalului Națiunilor Unite și a celui afiliat, din 09.12.1994, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a ONU, nr. 49/1994, art. 9 pct. 1, (citat la 25.10.2023), disponibil on line: https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/64694

[38] Comisia de Drept Internațional, sesiunea 48 de la Roma, 26 iulie 1996, Documentul A/51/10, art. 19, (citat la 25.10.2023), disponibil on line: https://legal.un.org/ilc/documentation/english/reports/a_51_10.pdf